

Fredagen den 30 mars

Kl. 09.00

*Fyllnadsval till
utskott*

§ 1 Fyllnadsval till utskott

TALMANNEN: Socialdemokratiska riksdagsgruppen har som suppleant i socialutskottet under Göran Karlssons ledighet anmält hans ersättare John Johansson.

Om hänsynstagande till kristna värderingar vid teaterföreställningar

Talmannen förklarade därefter vald till
suppleant i socialutskottet
John Johansson (s)

§ 2 Justerades protokollet för den 22 innevarande månad.

§ 3 Om hänsynstagande till kristna värderingar vid teaterföreställningar

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Tore Nilsson* (m) den 15 mars anmälda fråga, 1978/79:438, och anförde:

Herr talman! *Tore Nilsson* har frågat mig om regeringen anser att ingen hänsyn till biblisk lära och kristen tro kan krävas av den teater som arbetar med statligt stöd och på svensk nationalscen.

Operan är ett självständigt aktiebolag där regeringen tillsätter styrelsens ledamöter. Operan bestämmer själv sin repertoar och har sin konstnärliga frihet.

I 1974 års kulturproposition talas bl. a. om principen att i statliga kulturinstitutioner måste regleringen av ansvarsfördelningen ta sikte på en betydande frihet för institutionerna att självständigt bestämma vilket innehåll verksamheten skall ha och hur den skall utformas.

Det är enligt min mening viktigt att följa denna princip för att kulturpolitiken skall kunna främja den konstnärliga förnyelsen och medverka till att skydda och utvidga yttrandefriheten. Detta gäller också reglerna för beslut om t. ex. stödet till film, litteratur och utställningsverksamhet. Jag vill erinra om att riksdagen vid sin behandling av 1974 års kulturproposition beträffande målen för kulturpolitiken anslöt sig till den syn på kulturinstitutionernas frihet som där kom till uttryck.

TORE NILSSON (m):

Herr talman! Sorg – det är det ord som ligger närmast, om man vill beskriva vad en kristen känner inför angreppen på Guds Son. Att dumma och

*Om hänsynstagan-
de till kristna
värderingar vid
teaterföreställning-
ar*

okunniga människor under tidernas lopp angripit den kristna trons läror och sanningar vet vi. Att pack i buskarna tagit upp Kristi bödlars lögner och gjort sig lustiga över jungfrufödelsen har troende människor fått lida för, och dock har de funnit råhet från det hållet förklarlig.

Men när svensk teater – Operan – lockar publik med ett stycke där Herrens moder framställs som en våldtagen flicka och där Jesu övernaturliga avlelse förnekas – kristendomens fundamentala trossats och Bibelns centrala budskap att Jesus är Guds Son – då grips de troende av sorg.

Tidningar har sagt att det statsråd som är ansvarig för kulturen i vårt land inte finner "Josef" hädisk – svaret i dag talar för sig självt. Jag tackar för dess framförande.

Men de ödmjuka kristna, alla de som byggt sitt liv på den bibliska tron, sörjer och häpnar. Denna hätska stormning mot Fadern och Sonen och Anden kan inte krossa deras tro, men de sörjer över att våra barn och vår ungdom från svensk nationalscen och därmed genom massmedia skall få lära att Han som ensam är barnens vän, Han som med sin gärning på korset och sin gärning i kyrkan i alla tider burit och bär oss, är en bedrägare – son till en jude som våldtagit jungfrun Maria. Vår ungdom behöver som aldrig förr den kraft, den trygghet och den renhet som tron på Jesus, Guds Son och människors broder, skänker. Då går svensk kulturelit ut för att besudla och trampa ner det heliga. Det är den konstnärliga förnyelsen, förstår jag, herr statsråd.

Det sägs att 1979 är barnens år. Det sägs att man inte får utsätta barn för kränkande behandling. Men Operan skäms inte att häda Guds Ande, kränka Guds Son och bespotta kristenheten. Angreppet på Jesusbarnet är ett angrepp på alla barn. Vi som tror Bibeln hälsar Maria som vår benådade syster, vår Frälsares moder – ett föredöme för man och kvinna i sin ödmjuka tro. Carl Henrik Martling har senast sagt det i morgonandakten i dag.

Bebådelsen och jungfrufödelsen har inspirerat inte bara till skön förkun- nelse, till psalm och bön och till heligt liv. De har också varit ämnet för härlig konst, för stor litteratur och för odödlig musik. Genom två årtusenden har undret med Jesus, Guds Son, varit julens glädjeämne. Den apostoliska bekännelsen omfattas ännu av miljoner, som söndagligen i tröst och tillbedjan bekänner: Jag tror på Jesus Kristus, avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria. Det påstås att en majoritet av svenska folket vill höra till den kyrka som har denna höga bekännelse.

Då kommer Operan och låter oss och våra barn höra att Jesus är frukten av en våldtäkt. Är det konstnärlig förnyelse? Strax före Marie Bebdåelsedag sker premiären. Kulturministern säger med rätta att konsten är fri, men det förvånar mig att man inom den svenska s. k. kultureliten, bland topparna, har människor som vill låna sig till sådant här.

Vad jag känner rymts i ordet sorg.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om undervisningen i arabiska vid Stockholms universitet

Nr 117

Fredagen den
30 mars 1979

*Om undervisningen
i arabiska vid
Stockholms univer-
sitet*

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöill ordet för att besvara Per Gahrtons (fp) den 15 mars anmälda fråga, 1978/79:440, och anförde:

Herr talman! Per Gahrton har frågat mig om jag anser att en avveckling av undervisningen i arabiska i landets huvudstad skulle stå i överensstämmelse med riksdagens förord för förbättrade förhållanden för dem som studerar arabiska.

Undervisning i arabiska ges i dag vid universiteten i Stockholm och Göteborg samt, inom ämnesområdet semitiska språk, vid universiteten i Uppsala och Lund.

Jag har inhämtat att man vid universitetet i Stockholm föreslagit en successiv nedskärning av grundutbildningen i arabiska samt såsom en följd därav en överföring av professuren i ämnet till universitetet i Uppsala. Detta förslag är ett led i det besparingsalternativ som universitetet enligt gällande petitaanvisningar har att avge för kommande femårsperiod.

Enligt min mening är det realistiskt att små ämnen – och dit måste arabiska trots dess i övrigt stora betydelse räknas – skall finnas representerade vid flera läroanstalter. Det är bättre att universiteten sinsemellan delar upp ansvaret för dessa små ämnen. En sådan profilering möjliggör ett bättre utnyttjande av resurserna för dessa ämnen. I propositionen om vissa frågor rörande forskning och forskarutbildning (1978/79:119) anförde jag att flera skäl talar för att samtliga vetenskapsområden inte kan vara företrädna på alla högskoleorter med fast forskningsorganisation. Jag utgick från att universitets- och högskoleämbetet i sitt planeringsarbete prövar möjligheterna att koncentrera de fasta resurserna för forskning och utbildning i sådana ämnen till färre högskoleenheter.

Det ankommer på läroanstalterna själva att ta ställning till hur befintliga resurser för grundutbildning skall disponeras. Vad gäller ett eventuellt överförande av professuren i arabiska, särskilt modern arabiska, från Stockholm till Uppsala, vilket föreslås ske budgetåret 1982/83, får den frågan i vanlig ordning behandlas av regering och riksdag i samband med budgetarbetet avseende detta budgetår.

Det utskottsbetänkande som Per Gahrton omnämner betonar f. ö. att satsning på forskning vad gäller arabiska och arabländerna bör ske även inom ramen för de befintliga nordiska instituten för Afrika- resp. Asienfrågor. Nordiska Afrikainstitutet är beläget i Uppsala.

PER GAHRTON (fp):

Herr talman! Det finns 22 medlemmar i arabförbundet. Det finns mellan 130 och 140 miljoner invånare i de arabiska länderna. Det finns dessutom ett hundratal miljoner människor därutöver som har arabiska som religiöst språk. Arabvärlden är som vi alla vet en expanderande ekonomisk stormakt. På få marknader har den svenska exporten ökat så mycket som på den arabiska marknaden.

Vi vet alla att det är en stor fördel för dem som jobbar i arabvärlden att

kunna arabiska. Jag hade själv tillfälle att i höstas träffa ett stort antal svenska industriledare i arabvärlden, varav många faktiskt ansträngde sig för att lära arabiska.

Mot den bakgrunden är det minst sagt anmärkningsvärt att man i Sveriges huvudstad planerar att lägga ned undervisningen i detta språk. Hösten 1978 fanns det 82 studerande på grundutbildningsnivå och 14 forskningsstuderande. Nu säger utbildningsministern att detta är ett litet ämne och att man inte kan ha små ämnen på alla orter. Det är möjligt att man inte kan ha små ämnen på alla orter. Men om man lägger ner detta ämne som redan finns – och om man lägger ner det i landets huvudstad – så är det inte så märkligt att de arabiska diplomaterna här i Stockholm är litet oroade och faktiskt undrar vad det är som pågår. Det finns t. o. m. arabiska diplomater som under hand har antytt att om man av ekonomiska skäl inte klarar av att hålla arabisk utbildning också i Stockholm så får det väl ges litet u-hjälp till Sverige – och det vore väl minst sagt genant.

Nu är det ju ändå så, som jag sagt i min fråga, att riksdagen har beslutat att förutsätta att regeringen skall beakta motioner som talar om förbättrade förhållanden för personer som bedriver forskning eller specialstudier om arabvärlden. Jag undrar om utbildningsministern kan få det att gå ihop – att en nedläggning av arabiskan i Stockholm skulle innebära förbättrade förhållanden för personer som bedriver forskning och studier om arabvärlden. Därför vill jag fråga: Finns det ingen möjlighet för ett statsråd att se till att riksdagens beslut verkställs och att därmed arabiska också i fortsättningen kan studeras vid Stockholms universitet?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag bör knappast uttala mig i en fråga som ännu befinner sig på ett förberedande stadium. Det är inom universitetet i Stockholm som denna fråga nu diskuteras. Så småningom kommer den att föras till universitets- och högskoleämbetet och därifrån till regeringen, och då är det dags att ta ställning.

Jag delar Per Gahrtons uppfattning att det är viktigt att vi i vårt land kan ha en kvalificerad utbildning i arabiska. Det bör kunna ske på flera platser. Jag är inte beredd att säga om det uttalande som riksdagen har gjort måste tolkas så att ämnet skall vara företrätt både i Uppsala och i Stockholm. Det är en fråga som får bedömas dels med hänsyn till de resurser vi har, dels med hänsyn till förhållanden i övrigt. Och jag kan väl ändå få antyda att man har haft problem på institutionen för arabiska i Stockholm, som universitetsstyrelsen f. n. arbetar med och som möjligen – jag tror jag vågar gör den tolkningen – också kan finnas med i bakgrunden till de ställningstaganden som man nu förbereder vid Stockholms universitet.

PER GAHRTON (fp):

Herr talman! Jag tycker det är utmärkt att utbildningsministern själv nämner att det har förekommit problem på institutionen – och det är alldeles riktigt. Men det är kanske inte företrädarna för arabiska i första hand som har

orsakat de problemen. Låt mig citera en skrivelse av dekanus för den språkvetenskapliga fakulteten vid Stockholms universitet, som tydligen har ett horn i sidan till arabiska och araber. I en skrivelse, som formellt skall vara seriös och som riktar sig mot professorn i arabiska, yttrar han sig t. ex. så här: "Måtte Allah bistå de sina i deras skumögdhet, på det att de må se klart! --- Allah vare oss nådig och giv oss klarsyn, på det att vi må kunna genomskåda profetens tankar!"

Detta står i en skrivelse som är ett inlägg i en diskussion om hur professorn i arabiska vid Stockholms universitet sköter sitt värv. Det är inte konstigt om professorn i arabiska vid Stockholms universitet anser sig vara utsatt för rasism. Jag tycker att det är angeläget att man tittar närmare på vad det egentligen är som pågår och inte av den anledningen att det förekommer problem lägger ned en undervisning – det måste väl ändå vara ett ganska märkligt sätt.

Nu vill jag betona att nedläggningen redan håller på att ske. Enligt de kursplaner som är uppgjorda för höstterminens undervisning kommer det inte att finnas någon undervisning på den lägsta nivån. Man håller så att säga på att kapa nedifrån. Jag vill verkligen fråga utbildningsministern: Är det acceptabelt att en intern problematik på en institution skall leda till att den institutionen läggs ned?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Det är riktigt att det förekommer problem på denna institution och att universitetets ledning och styrelse sedan lång tid arbetar med den frågan. Jag tror inte att det vore korrekt av mig att nu avge något omdöme i en fråga som kan komma att i en eller annan form senare underställas regeringen.

PER GAHRTON (fp):

Herr talman! Jag kan ha förståelse för synpunkten att utbildningsministern, när det gäller professuren i och för sig, nu inte kan avge något omdöme. Men saken är akut! Man håller redan på att lägga ned undervisningen. Jag tycker ändå att utbildningsministern kan avge en principförklaring på den punkten: Är det rimligt att man skall lägga ned en institution därför att det förekommer vissa interna problem på den? Jag tror inte att jag överdriver om jag säger, med en viss kännedom om universitetslivet i det här landet: Skulle man lägga ned alla institutioner där det förekommer konflikter om professorstillsättningar, lärartillsättningar och annat, då skulle det faktiskt vara som om en slåttermaskin gick över det svenska universitetsväsendet, och den svenska forskningen på universitetsnivå skulle bli ganska kraftigt åderlåten.

Jag efterlyser alltså en principförklaring: Är det rimligt att man lägger ned en institution därför att de som just för tillfället arbetar där på en viss nivå inte har så lätt att komma överens? Jag betonar orden *på en viss nivå*. Det är ändå så att grundutbildningen fungerar. Ett åttiotal människor lär sig arabiska på

institutionen. Är det då rimligt att konflikter på toppnivå skall leda till att hela denna undervisningsinstitution läggs ned?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Att avge en principförklaring som gäller en konkret fråga, vid en bestämd institution, vid ett bestämt universitet, finner jag inte möjligt.

PER GAHRTON (fp):

Herr talman! Jag måste i så fall avslutningsvis starkt understryka att jag förutsätter att den prövning som regeringen kommer att göra när det gäller professuren kommer att leda till att det kommer att finnas kvar en professur i Stockholm. Jag hoppas ändå att denna debatt och de avslöjanden jag här har kunnat göra om tonfallet hos dem som bekämpar arabiskan på Stockholms universitet kommer att göra att man tänker sig för ytterligare en gång innan man avvecklar grundutbildningen i arabiska på Stockholms universitet.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om journalistutbildningen

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM erhöll ordet för att besvara *Bonnie Bernströms* (fp) den 21 mars anmälda fråga, 1978/79:446, och anförde:

Herr talman! Bonnie Bernström har frågat mig vilka skälen är till att riksdagens beslut om den integrerade teoretiska och praktiska undervisningen i journalistutbildningen har ändrats.

Låt mig först konstatera att varje högskoleenhet genom sina skilda organ själv beslutar – inom de ramar riksdagen och regeringen anger – om resursanvändningen och den närmare inriktningen av verksamheten. Det gäller således även den verksamhet som tas upp i frågan.

Det är viktigt att göra klart att verksamheten inom högskolan ständigt måste omprövas både vad gäller inriktningen och i fråga om vilka resurser som den skall få förfoga över. En sådan prövning är särskilt nödvändig i ett läge med ansträngda statsfinanser.

Någon ändring av riksdagens beslut våren 1977 om riktlinjerna för journalistutbildning har inte skett. Riksdagen beslöt samtidigt om att bl. a. dåvarande journalishögskolan i Stockholm skulle föras samman med universitetet i Stockholm till en högskoleenhet. Jag vill i detta sammanhang erinra om vad jag anförde i propositionen 1976/77:59 om utbildning och forskning inom högskolan m. m. (s. 69) i fråga om bildandet av större enheter inom högskolan. Jag framhöll bl. a. att en sådan åtgärd självfallet inte får leda till att de olika utbildningarna mister sin särart. Tvärtom bör det, framhöll jag, vara ett intresse för högskolestyrelserna att inte bara behålla en sådan särart utan även utveckla den, för att inom enheten erbjuda ett så brett spektrum av

utbildningar som möjligt. Utbildningsutskottet anslöt sig till detta uttalande (UbU 1976/77:20 s. 26).

Nr 117

Fredagen den
30 mars 1979

BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! Journalistutbildningen skall vara en integrerad teoretisk och praktisk utbildning. Detta var de riktlinjer som gavs när journalistutbildningen gjordes om 1967, och det var också de riktlinjer som riksdagen gav när journalistutbildningen behandlades våren 1977.

De praktiska momenten är viktiga därför att journalistyrket inte bara är att referera verkligheten och skriva ner den på maskin. Det är också ett hantverk, dvs. artiklarna måste även kunna presenteras i läsbart skick. Redigering är en konst som man måste utbildas i.

De praktiska momenten i utbildningen består i dag dels av en praktikperiod omfattande 10 poäng på någon redaktion, dels av praktiska övningar inlagda i själva utbildningen, då man framställer och trycker tidningar. Man kan också säga att det finns praktikmoment i kravet på att ett års journalisterfarenhet är nödvändig för att få tillträde till fortsättningskursen på 20 poäng. Men fortsättningskursen ligger litet utanför, och därför kan inte detta krav på praktisk erfarenhet räknas in helt i detta sammanhang. Därför får man också säga att de praktiska övningar som nu ingår i utbildningen är viktiga för att denna skall kunna kallas en integrerad praktisk och teoretisk utbildning.

Nu har universitetsförvaltningen i Stockholm skurit ner anslagen till journalistutbildningen på så sätt att det är omöjligt att fortsätta de praktiska övningarna i utbildningen. De massmedier som nu tar emot praktikanter har också framfört kritik mot att eleverna inte vågar eller inte kan redigera när de sedan praktiserar. Detta är ett allvarligt tecken på resultatet av nedskärningarna.

Journalistutbildningen mister sin särart om inte kompensation för inflationen ges då de ökade tryckkostnaderna skall täckas. Jag vill därför fråga: Anser utbildningsministern att det tillhör journalistutbildningens särart att lära ut den hantverkskonst som det innebär att kunna redigera? Anser inte också utbildningsministern att författandet av artiklar är intimt förknippat med presentationen av desamma?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Som jag framhöll i mitt svar innebär det nya högskolesystemet att vi har fått en starkt decentraliserad beslutsprocess. I frågor av denna art skall därför beslut fattas av den lokala universitetsstyrelsen. Men det är samtidigt angeläget att understryka att de principiella uttalanden som riksdagen har gjort självfallet skall gälla till dess att ett annat beslut fattats. Det ankommer på de myndigheter som har att svara för verksamheten att följa de beslut som riksdagen har fattat. Som jag framhållit har något förnyat uttalande om journalistutbildningens karaktär inte gjorts av riksdagen.

*Om journalistut-
bildningen*

Fredagen den
30 mars 1979

*Om journalistut-
bildningen*

BONNIE BERNSTRÖM (fp):

Herr talman! En decentralisering får inte innebära nackdelar, utan tvärtom är poängen med en decentralisering att den skall medföra fördelar. Jag skulle vilja fråga utbildningsministern: Anser utbildningsministern att de principiella riktlinjer som riksdagen har givit för utbildningen också följs i dag av universitetsförvaltningen när den beslutar om journalistutbildningens budget?

Utbildningsministern JAN-ERIK WIKSTRÖM:

Herr talman! Jag är ledsen att jag måste påpeka, ungefär som jag gjorde för Per Gahrton nyss, att jag inte kan säga mer än vad jag har anfört i mina tidigare inlägg. Men den som med scende ögon ser torde kunna tolka innebörden av vad jag har sagt. Jag behöver inte lägga ut min egen text.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

1978/79:161 till skatteutskottet

1978/79:171 till konstitutionsutskottet

1978/79:172 till näringsutskottet

1978/79:173 till finansutskottet

1978/79:193 till lagutskottet

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1978/79:2368–2373 till finansutskottet

1978/79:2374–2402 till trafikutskottet

1978/79:2403 till finansutskottet

1978/79:2404 till konstitutionsutskottet

1978/79:2405 till näringsutskottet

1978/79:2406 yrkandena 4 C, 5 C–H och J–M samt 6 M och N till
civilutskottet

yrkandet 11 B till skatteutskottet

i övrigt till näringsutskottet

1978/79:2407–2412 till näringsutskottet

1978/79:2413 yrkandet 4 såvitt avsåg vissa samhällsekonomiska studier
rörande energianvändningen till näringsutskottet

yrkandet 5 till skatteutskottet

i övrigt till civilutskottet

1978/79:2414–2416 till näringsutskottet

1978/79:2417 och 2418 till civilutskottet

1978/79:2419 och 2420 till näringsutskottet

1978/79:2421 till jordbruksutskottet

1978/79:2422 yrkandena 4, 11 och 12 till civilutskottet

yrkandet 6 till skatteutskottet

yrkandena 8 och 15 till jordbruksutskottet
i övrigt till näringsutskottet
1978/79:2423 till civilutskottet
1978/79:2424–2431 till näringsutskottet
1978/79:2432 till skatteutskottet
1978/79:2433 yrkandena 15 och 16 till socialutskottet
yrkandena 17 och 18 till socialförsäkringsutskottet
i övrigt till skatteutskottet
1978/79:2434 och 2435 till skatteutskottet

§ 8 Föredrogs och bifölls

Interpellationsframställning 1978/79:169

§ 9 På hemställan av talmannen beslöt kammaren kl. 09.26 att ajournera sina förhandlingar till kl. 16.00, då de till dagens bordläggning anmälda utskotts-
betänkandena, m. m. väntades föreligga.

§ 10 Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Anmäldes och bordlades

Propositioner

1978/79:112 om regionalpolitik

1978/79:148 med anledning av beslut fattade av internationella arbetskonfe-
rensen år 1978 vid dess sextiofjärde sammanträde

1978/79:151 om vissa anslag ur kyrkofonden, m. m.

1978/79:152 om transportstöd

1978/79:157 med förslag till lag om ändring i rikets indelning i kommuner,
landstingskommuner och församlingar, m. m.

1978/79:165 om den svenska kapitalmarknaden

1978/79:169 med förslag till lag om yrkesmässig försäljning av dyrkverk-
tyg

1978/79:170 med förslag till lag om finansbolag, m. m.

1978/79:174 om avveckling av nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbygg-
nader (NSB)

1978/79:175 med förslag till lag om jämställdhet mellan kvinnor och män i
arbetslivet, m. m.

1978/79:176 om rapportering av oljeföroreningar m. m.

1978/79:179 om ändring i tryckfrihetsförordningen m. m.

1978/79:181 om lokala organ i kommunerna

1978/79:184 om lag om ändring i lagen (1976:350) om styrelserepresentation
för samhället i aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser

1978/79:186 om ändring i lagen (1886:84 s. 14) angående skyldighet för
utländsk man att i rättegång vid svensk domstol mot inländsk man ställa
borgen för kostnad och skada

1978/79:189 om medelstillskott till Datasaab AB

1978/79:192 om finansiellt stöd till Luxor Industri AB

- 1978/79:194 om ändring av lån till Uddeholms AB
1978/79:198 om utvidgad försöksverksamhet med ny planeringsordning för sjuksköterskeutbildning m. m.
1978/79:200 med förslag till riktlinjer för införande av sommartid
1978/79:202 om avgiftsuttaget till försäkringen för tilläggs pension och arbetsskadeförsäkringen under åren 1980–1984, m. m.

§ 12 Anmälades och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkande

- 1978/79:25 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser nytt riksdagshus jämte motioner

Skatteutskottets betänkanden

- 1978/79:40 med anledning av motion om ändring i bevissäkringslagen
1978/79:41 med anledning av motion om höjd tobaksskatt
1978/79:42 med anledning av motion om vissa skattelättnader för Norrlandsregionen
1978/79:43 med anledning av propositionen 1978/79:137 om ändrade processuella regler för skattetillägg, m. m.

Utrikesutskottets betänkande

- 1978/79:26 med anledning av propositionen 1978/79:100 i vad avser vissa anslag m. m. för budgetåret 1979/80 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Försvarsutskottets betänkanden

- 1978/79:19 med anledning av propositionen 1978/79:97 om ändring i civilförsvarslagen (1960:74)
1978/79:20 med anledning av propositionen 1978/79:70 om markförvärv för ett nytt övnings- och skjutfält för Hallands regemente jämte motioner
1978/79:21 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller ekonomiskt försvar inom handelsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Kulturutskottets betänkande

- 1978/79:24 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag till kulturändamål och internationellt-kulturellt samarbete jämte motioner

Utbildningsutskottets betänkanden

- 1978/79:25 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag till högskola och forskning jämte motioner
1978/79:27 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag till lokalt utvecklingsarbete inom skolväsendet, m. m. jämte motioner
1978/79:28 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt gäller anslag till det obligatoriska skolväsendet m. m. jämte motioner

Trafikutskottets betänkanden

1978/79:11 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser utgifterna på driftbudgeten för budgetåret 1979/80 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1978/79:15 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser anslag till Bidrag till viss kollektiv persontrafik jämte motioner

1978/79:19 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser anslaget till Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.

Jordbruksutskottets betänkanden

1978/79:20 med anledning av propositionen 1978/79:100 såvitt avser utgifterna för budgetåret 1979/80 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

1978/79:21 med anledning av motion om lån till investeringar inom trav- och galoppporten

Näringsutskottets betänkanden

1978/79:30 med anledning av vissa delar av propositionen 1978/79:87 om finansiellt stöd till Luossavaara-Kiirunavaara AB jämte motioner

1978/79:32 med anledning av propositionen 1978/79:104 om finansiellt stöd till Uddcomb Sweden AB jämte motioner

1978/79:33 med anledning av propositionen 1978/79:106 om anslag till exportkreditbidrag jämte motion

§ 13 Anmälan av interpellation

Anmäldes och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 29 mars

1978/79:170 av *Maj Britt Theorin* (s) till jordbruksministern om produktkontrollnämndens register, m. m.:

Den ständiga och okontrollerade tillförseln av kemiska och kemisk-tekniska produkter till marknaden är ett av våra största miljöproblem, och den drabbar särskilt hårt i arbetsmiljön. Vem helst som så önskar kan bedriva tillverkning och försäljning av kemisk-tekniska produkter, och det finns ingen tillståndsprovning eller annat förfarande för att förhindra att onödigt farliga kemikalier används för ändamål där de kan ersättas med mindre riskfyllda ämnen. Situationen försvåras ytterligare av att det ofta är mycket svårt att få tillgång till uppgifter om innehållet i de kemiska produkterna.

För att i praktiken åstadkomma en samlad överblick och ett samlat ansvarstagande på produktkontrollens område krävs att produktkontroll-

nämnden hos sig samlar informationer om innehållet i alla på marknaden förekommande kemiska och kemisk-tekniska produkter. Denna översikt skulle skapas genom det centrala produktregistret, vilket började förberedas redan år 1974.

I fem år har vi väntat på ett sådant produktregister. Riksdagen har vid flera tillfällen uttalat sin irritation över fördröjningen av detta instrument, som i avsevärd utsträckning skulle öka produktkontrollens effektivitet. Bl. a. har riksdagen uttalat:

”Alltifrån tillkomsten av den nya lagstiftningen om hälso- och miljöfarliga varor har utskottet betonat det självfallna i att lagstiftningen får en sådan utformning som vid tillämpningen medger en så effektiv produktkontroll som möjligt. Detta har också varit tanken med den moderna svenska lagstiftningen på området som gällt fr. o. m. den 1 juli 1973. Mycket hänger emellertid på hur tillämpningen sker och där kräver som utskottet i olika sammanhang framfört den snabba utvecklingen på förevarande område ett oavblåligt framflyttande av positionerna från de produktkontrollerande samhällsorganens sida.”

Vidare har riksdagen uttalat att den i lagen föreskrivna s. k. omvända bevisbördan inte bara får bli en vacker devis, utan att bestämmelserna härom verkligen tillämpas på ett sätt som motsvarar lagstiftningens syfte.

Skadeverkningar på människor och i arbetsmiljön måste förebyggas. Riksdagen utgick så sent som 1977 från att regeringen och berörda myndigheter ägnar hithörande frågor den största uppmärksamhet och bl. a. tillser att arbetet med att utvidga det effektiva verkningsområdet för lagstiftningen bedrivs i så snabb takt som möjligt. Det angivna produktregistret skulle enligt riksdagens mening i avsevärd utsträckning öka produktkontrollens effektivitet. Nyssnämnda produktregister kommer enligt riksdagens uppfattning att få en avgörande betydelse för uppnåendet av målen för produktkontrollen.

Under arbetet med att utarbeta ett produktregister har gång efter gång näringslivsintressen – under senare tid också internationella sådana – sökt motverka tillkomsten av ett fullständigt och användbart register. Under åren 1975 och 1976 har kritik från just uppgiftslämnarnas sida, framför allt från den kemiska industrin, lett till överarbetning av förslag till register. En särskild arbetsgrupp avgav en rapport till produktkontrollnämnden försommaren 1977. Därefter har ett fullständigt förslag till hur ett register borde byggas upp arbetats fram. I så gott som varje detalj, bl. a. i fråga om hur produkternas användning ute i samhället skulle uppges, har uppgiftslämnarna deltagit. Full överensstämmelse rådde då, våren 1978, om att användningen skulle anges dels i form av användarbranscher, dels i form av produktens funktion. Detta var ett viktigt krav ur arbetarskyddssynpunkt utifrån behovet att kunna använda registret för att spåra var och till vad produkterna användes. Den enda punkt där uppgiftslämnarna då var skeptiska gällde sekretessen.

Under trycket av en växande opinion från uppgiftslämnarnas sida hösten 1978 omarbetades på nytt förslaget till produktregister, och nämndledamöterna förelades ett starkt nedbantat förslag vid sittande bord. I detta förslag

bantades användarbranscherna ned från 200 till ett tiotal, och uppgifterna om funktion skulle över huvud taget inte behöva deklarerars. Denna nedbantning slår hårdast mot arbetarskyddssidan. Registret blir nu relativt svårt att utnyttja för kartläggningsarbete.

Den deklarationsomgång som nämnden nu tagit beslut om rör endast s. k. råvaror, dvs. produkter som till övervägande delen består av ett enda ämne. Det blir med andra ord ett substansregister. Detta kan på intet sätt motsvara riksdagens uttalade behov av ett produktregister "som får en avgörande betydelse för uppnåendet av målen för produktkontrollen". Det kan knappast heller motsvara riksdagens uttalande vid upprepade tillfällen om ett "oavålligt framflyttande av positionerna från de produktkontrollerande samhällsorganens sida".

Jag vill därför till jordbruksminister Enlund ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att uttala

att registret snabbt skall byggas ut till ett produktregister och således inte reduceras till ett s. k. substansregister,

att produktregistret skall innehålla sådana uppgifter om bl. a. användningsområden och funktion att det kan användas i det förebyggande miljöarbetet,

att skyddsombuden i enlighet med riksdagens uttalande skall få tillgång till för deras verksamhet relevanta uppgifter ur registret,

att deklARATIONERNA skall vara fullständiga, dvs. att det inte skall överlåtas åt deklarerarna att avgöra vilka innehållsämnena (s. k. föroreningar) som skall deklarerars till myndigheten samt

att den kemiska industrins intressen inte får lägga hinder i vägen för ett fullgott produktregister?

§ 14 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 30 mars

1978/79:470 av *Tore Nilsson* (m) till justitieministern om efterlevnaden av lagen mot pornografisk skyltning:

När straffbestämmelserna för sedlighetssårande framställning upphävdes 1970 införde riksdagen en lag mot pornografisk skyltning. Det har visat sig att detta förbud i praktiken intet betyder. Anmälan om överträdelse däremot ger intet resultat. Det är olämpligt och för samhällets bestånd farligt med lagar som inte kan hävdas. Avser regeringen att vidtaga åtgärd som leder till att bestämmelserna efterlevs?

Nr 117

Fredagen den
30 mars 1979

*Meddelande om
frågor*

1978/79:471 av *Ove Karlsson* (s) till industriministern om åtgärder för att främja sysselsättningen i Malung:

Kopparbergs län har drabbats mycket hårt av driftsinskränkningar och nedläggningar av företagsamhet under de senaste åren. Nu varslar Volvo 40 kollektivanställda och 30 tjänstemän vid sitt dotterföretag inom fritidssektorn, Jofa i Malung, om uppsägning. För en så liten ort utgör ytterligare 70 arbetslösa rena katastrofen. Det borde vara en mycket ringa insats för ett företag av Volvos storlek att kunna upprätthålla sysselsättningen vid ett av sina dotterföretag genom att dit förlägga annan tillverkning.

Mot bakgrund av vad jag här anfört vill jag fråga industriministern om han är beredd att i detta svåra läge för Malung göra en insats för att rädda sysselsättningen i en så hårt drabbad ort.

1978/79:472 av *Gustav Lorentzon* (vpk) till kommunministern om beredskapen mot oljekatastrofer:

Oljenedsmutsningen av svenska kuster har gång på gång varit föremål för debatter i riksdagen. De oklara uppfattningar som vid sådana tillfällen framförts av statsråd om beredskap och hithörande frågor har skapat förvirring. Genom kommunministerns resa den 27 mars i de oljeskadade områdena i Bohusläns skärgård torde statsrådet ha bibringats en tydligare bild av vad oljenedsmutsning av svenska kuster kan medföra när en fullgod beredskap inte föreligger.

Ytterligare en oljekatastrof är hotande nära. Denna gång gäller det ett oljeutsläpp i Östersjön som hotar den svenska kusten, där bl. a. fågellivet har sitt stora värde.

Då det hittills visat sig att landet inte har en fullgod beredskap mot oljekatastrofer vill jag fråga kommunministern:

Vilka åtgärder tänker statsrådet vidtaga för att skapa denna beredskap samt för att på grundval av gjorda erfarenheter se till att oljeutsläppen tas om hand till sjöss innan de nått kusten?

§ 15 Kammaren åtskildes kl. 16.01.

In fidem

BENGT TÖRNELL

/Solveig Gemert